

Altı Yaş Çocuklarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Sosyo-Ekonomik Düzey ve Anne Baba Öğrenim Düzeyinin Etkisinin İncelenmesi

Münevver CAN YAŞAR
Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi
munevver2002@yahoo.com

Neriman ARAL
Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
aralneriman@gmail.com

Özet

Bu araştırma, altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne-baba öğrenim düzeyinin etkisini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Araştırmanın evrenini, Ankara il merkezinde farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden altı yaş çocukları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise bu okullar arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyleri temsil ettiği varsayılan sekiz ilköğretim okulundaki anasınıflarına devam eden, normal gelişim gösteren altı yaşındaki 300 çocuk dahil edilmiştir. Araştırmada, çocuklar ve aileleri ile ilgili bilgi almak amacıyla Anket Formu ve çocukların yaratıcı düşünme düzeylerini belirlemek amacıyla Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirilen Can-Yaşar (2009) tarafından altı yaş Türk çocukları için geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan “Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) (The Test for Creative Thinking–Drawing Production TCT-DP)” kullanılmıştır. Çocukların yaratıcı düşünme becerileri ile sosyo-ekonomik düzey ve anne baba öğrenim düzeyleri arasındaki ilişki Kruskal-Wallis H Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde sosyo-ekonomik düzeyin ve anne baba öğrenim düzeylerinin anlamlı farklılık yarattığı bulunmuştur ($p<0,001$).

Anahtar sözcükler: Yaratıcı düşünme, sosyo-ekonomik düzey, anne baba öğrenim düzeyi, Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT)

The Study of the Effect of Socio-Economic Level and Parents' Educational Status on Creative Thinking Skills of Six-Year-Old Children

Abstract

This study was planned to determine the effect of socio-economic level and parents' educational status on creative thinking skills of six-year-old children. The population of the study was comprised of six-year-old children who receive education at primary school kindergarten stage from different socio-economic backgrounds in Ankara. The sampling consisted of 300 children showing regular development conditions from 8 primary school kindergarten stage. The participants who were assumed to represent lower, middle and higher socio-economic levels were chosen using random sampling method. In this study, a Survey was used to gather information about the children and their families, and in order to determine creative thinking levels of children The Test for Creative Thinking–Drawing Production (TCT-DP) which was developed by Urban & Jellen (1996) and whose validity and reliability for six-year-old Turkish children was conducted by Can-Yaşar (2009) was used. The relationship between creative thinking skills of children and socio-economic level and parents' educational levels were analyzed using Kruskal-Wallis H test. In conclusion, socio-economic level and parents' educational levels were found to create a meaningful difference on creative thinking skills of the children ($p<0,001$).

Key words: Creative thinking, socio-economic level, parents' educational status, The Test for Creative Thinking–Drawing Production (TCT-DP)

1. Giriş

Yaratıcılık, bireyin doğuştan getirdiği özelliklerinden biridir. Erken yaşlardan itibaren çocuklar bilgiyi yaratıcı bir şekilde organize etmeye başlamaktadırlar (Mangır ve Aral, 1992; Isenberg ve Jalongo, 1993; Ömeroğlu, 2005; Gelman ve Gottfried, 2006). Beetlestone (1998) her insanın az ya da çok yaratıcılığa sahip olduğunu ve bütün çocukların düşünceleri yeniden düzenleyebileceğini ve özgün şekillerde anlam oluşturabileceğini belirtmiştir.

Isbell ve Raines (2003) yaratıcılığı “önceki bilgi birikimi ve deneyimler ışığında yeni fikirler, çözümler ve/veya ürünler üretmek” olarak, Mayesky (2006) ise yaratıcılığı “bir düşünme, davranma şekli ya da birey için özgün olan ve diğerleri tarafından değerli kılınan bir şey yapma” şeklinde tanımlamıştır. Yaratıcı olabilmek için her şeyden önce bireyin kendine güven duyması, bağımsızca düşünebilmesi, çoğu zaman alışılmış kalıpların ve kuralların dışına çıkabilmesi ve kendisine yeteneklerini sonuna kadar kullanabileceği ortam ve özgürlüğün sağlanmış olması gerekmektedir. Bu bağlamda çocuğun yaratıcılığında aile ortamının etkili olduğu söylenebilir. Yaratıcı bir aile ortamında büyüyen ve yaratıcı düşünme becerisi yüksek olan anne-baba modeli (Meador, 1999; Güteryüz, 2001; Yapıcı, 2002; Mayesky, 2006; Md-Yunus, 2007) ve anne-babaların çocuklarına karşı benimsedikleri davranış biçimleri (Gardner ve Moran, 1990) çocuğun yaratıcılığının gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Anne babaların çocuklarına karşı olan davranış biçimlerini; ailenin sosyo-ekonomik yapısı ve anne babanın öğrenim durumu etkilemektedir. Sosyo-ekonomik ve kültürel yönden dezavantajlı ailelerde otoriter ve baskıcı tutumun fazla olması yaratıcılığı etkilemekte ve bu çevredeki çocuklar çevresel uyarıcılardan daha az yararlanmaktadırlar (Gürsoy, 2001). Yaratıcı çocukların anne-babalarının, çocuklarının davranışları üzerinde yüksek derecede etkili olduğu, çocuklarının davranışlarını kontrol etmek için sabit ve katı kurallar kullanmadığı belirlenmiştir (Kemple ve Nissenberg, 2000). Harrington ve arkadaşları (1987) yaptıkları çalışmada, düşük seviyedeki aile kontrolünün yaratıcılığa destekte bulunduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, düşük seviyedeki bu kontrole aynı zamanda sıcaklık ve teşvikin eşlik etmesi gerektiğini vurgulamışlardır (Akt. Cropley, 1997). Prentice ve arkadaşları (2003), okul öncesi dönemde çocukların empati kurabilen, yaratıcı tepkinin karmaşık ve umulmadık doğası ile sürece dahil olan, belirsizlikleri anlayan bir yetişkinin desteğine gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Baskı, kontrol ve eleştiri ise, çocuğun yaratıcılığını olumsuz yönde etkileyen davranışlar arasında yer almaktadır (Kemple ve Nissenberg, 2000).

Yaratıcı aile çevresi; karar verme, tecrübe etme ve keşfetme için hem özgürlüğü hem de psikolojik güvenliği sağlayarak çocukların görüşlerini dile getirmek için onlara özgürlük verebilir, yeni fikirlerle risk almasını cesaretlendirerek bağımsızlığı teşvik edebilir, yaratıcı ve esnek rol modelleri sağlayarak zenginleşmiş öğrenme ortamı oluşturabilir (Kemple ve Nissenberg, 2000; Yapıcı, 2002). Dökmen'e (1994) göre, çocuklarının yaratıcı olmasını isteyen anne babalar, onların özgür bir ortamda özgürce düşüncelerini sağlamalı, hayal kurmalarına izin vermeli, hem düşüncelerine hem de yaptıklarına saygı duymalıdır. Bu açıdan ailenin tutarlı bir

davranış sergilemesi, çocuğun kendi yargılarının oluşmasında ve yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesinde önemli bir etken olmaktadır. Bu noktadan hareketle araştırma, altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne-baba öğrenim düzeyinin etkisini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne-baba öğrenim düzeyinin etkisini belirlemeye yönelik olan bu araştırma genel tarama modelindedir (Büyüköztürk, 2009).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden altı yaş çocukları oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise bu okullar arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen üç alt, iki orta ve üç üst sosyo-ekonomik düzeyi temsil ettiği varsayılan sekiz ilköğretim okulundaki anasınıflarına devam eden, normal gelişim gösteren, altı yaşındaki 300 çocuk dahil edilmiştir. Örnekleme dahil edilen çocukların %50,3'ünün erkek, %57'sinin ailenin ilk çocuğu olduğu, annelerinin %41.7'sinin, babalarının %41.3'ünün lise ve %41.3'ünün üniversite mezunu olduğu, annelerinin %65.3'ünün çalışmadığı, babalarının ise %55.7'sinin serbest meslek sahibi olduğu belirlenmiştir. Ailelerin %31'inin 300-1200 TL, %37'sinin 1300-2500 TL, %32'sinin ise 2600 TL ve üzeri aylık gelire sahip oldukları tespit edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, anne babalar tarafından doldurulan; çocukların cinsiyeti, anne babanın öğrenim durumunu ve mesleği ile aylık gelirini belirlemeye yönelik soruların yer aldığı araştırmacılar tarafından geliştirilen Anket Formu ve çocukların yaratıcı düşünme becerilerini değerlendirmek amacıyla Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirilen, Can-Yaşar (2009) tarafından altı yaş Türk çocukları için geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan "Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT)" kullanılmıştır.

Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (The Test for Creative Thinking–Drawing Production TCT-DP); bireylerin yaratıcı potansiyelini, basitçe ve ekonomik olarak değerlendirmeyi sağlayan bir inceleme aracıdır. Bireysel ya da grup olarak beş yaşından büyük (5-95 yaş) tüm bireylere uygulanabilen test; A ve B formu olmak üzere arka arkaya verilen iki formdan oluşmaktadır. Uygulama, her form için 15 dakika (ya da daha az) sürmektedir. Her bir form, değerlendirme ölçütleri göz önüne alınarak, testin uygulanmasından hemen sonra

değerlendirilerek puanlanmaktadır. Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT), devamlılık, tamamlama, yeni unsurlar, çizgi ile yapılan bağlantılar, tema oluşturmak amacı ile yapılan bağlantılar, şekilsel parçaya bağlı sınırı aşma, şekilsel parçaya bağlı kalmadan sınırı aşma, perspektif, espri anlayışı/ etkinlik/ duygusallık/ kendini ifade etme, sıra dışılık A, sıradışılık B, sıradışılık C, sıradışılık D ve hız olmak üzere 14 değerlendirme ölçütü ile değerlendirilip, puanlanmaktadır. İstatistiksel değerlendirmelerde tek bir ölçüt ile ilgili puan, yaratıcılık hakkında bilgi vermemekte, tüm ölçütlerden elde edilen toplam puan yaratıcı ürünün değeri hakkında bilgi vermektedir. İraksak düşünmenin bir alt faktörünü, yani fikirlerin akıcılığını yalnızca nicel olarak ölçen geleneksel yaratıcılık testlerinin tersine, Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi yaratıcı kazanımların nitel özelliklerini de tanımaya ve değerlendirmeye çalışmaktadır (Urban ve Jellen, 1996; Urban, 2004, 2005).

Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi'nin altı yaşındaki Türk çocuklarına uyarlama çalışmasında; iç tutarlılığa ilişkin güvenilirlik katsayılarının .74-.77 arasında değiştiği saptanmış, testin tümü için güvenilirlik katsayısı ile ilgili Cronbach alfa değeri (α)=.77 olarak belirlenmiştir. Yapılan test-tekrar test korelasyonu sonucunda A ve B formu için test-tekrar test korelasyonu .98 ve toplam (A+B) için .99 olarak belirlenmiş olup, testin zamana bağlı tutarlı sonuçlar verdiği saptanmıştır ($p<.01$). Alt %27, üst %27'lik dilimlerdeki Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi'nin A formu ($U= 6.5$), B formu ($U= 17$) ve toplam (A+B) ($U= 2.15$) puanlarının anlamlı derecede farklı olduğu testin değerlendirme ölçütlerinin ayırt etme gücünün ve iç tutarlılığının yüksek olduğu görülmüştür (Can-Yaşar, 2009).

2.4. Verilerin Analizi

Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi A formu, B formu ve toplam (A+B) puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk Testi ile incelenmiştir. Deneklerin testten aldıkları puanlar normal dağılım sergilemediği için ikiden fazla gruplu karşılaştırmalarda (çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde sosyo-ekonomik düzey ve anne baba öğrenim düzeyinin farklılık yaratıp yaratmadığı) non-parametrik ölçümlerden Kruskal-Wallis H Testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis H Testi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2009). Anlamlılık seviyesi olarak .001 kullanılmış olup, $p<.001$ olması durumunda gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğu, $p>.001$ olması durumunda ise farklılığın anlamlı olmadığı belirtilmiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

Bu araştırma, altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne-baba öğrenim düzeyinin etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Sosyo-ekonomik düzeye göre çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) A formu, B formu ve toplam (A+B) puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Sosyo-ekonomik düzeye göre çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) A formu, B formu ve toplam (A+B) puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis H Testi sonuçları

YD-ROT	Sosyo Ekonomik Düzey	n	\bar{X}	Ortanca	Min.	Max.	Ss	Sıra Ort.	Kruskall-Wallis H		
									X^2	P	İkili Karşılaştırma
A Formu	ALT	100	10,6	10,0	3,0	34,0	5,7	95,4	81,1	.000*	1-2
	ORTA	100	14,5	13,0	6,0	39,0	6,3	150,2			1-3
	UST	100	20,0	18,0	7,0	40,0	7,9	205,8			
B Formu	ALT	100	11,0	10,0	3,0	36,0	5,6	86,6	108,1	.000*	1-2
	ORTA	100	15,7	16,0	5,0	36,0	5,8	151,0			1-3
	UST	100	21,9	21,0	10,0	42,0	7,5	214,0			
Toplam A+B	ALT	100	21,6	20,5	8,0	67,0	10,1	85,6	111,6	.000*	1-2
	ORTA	100	30,2	29,0	13,0	74,0	11,2	150,8			1-3
	UST	100	41,7	38,5	19,0	82,0	13,9	215,2			

*p<.001

Tablo 1 incelendiğinde, çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi A ve B formlarından elde ettikleri puan ortalamaları (A formu: $X^2=81,1$, $p<.001$, B formu: $X^2=108,1$, $p<.001$) ile toplam (A+B) puan ortalamalarının ($X^2=111,6$, $p<.001$) sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgu, farklı sosyo-ekonomik düzeylerin çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek yaratıcı düşünme becerisine üst sosyo-ekonomik düzeyde olanların sahip olduğu, bunu orta sosyo-ekonomik ve alt sosyo-ekonomik düzeylerin izlediği görülmektedir. Bu sonuçlara göre, sosyo-ekonomik düzeyin çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmalar, üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklardan daha yaratıcı olduklarını ortaya koymuştur (Ömeroğlu, 2005). Sosyo ekonomik düzeyin yüksek olduğu ailelerde çocuklara uyarıcı açısından zengin bir çevre sunulmaktadır. Oysa alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde ise çocukların belki de ancak beslenme, barınma, giyim gibi temel gereksinimleri karşılanabilmekte, çocuklar için uyarıcı olabilecek oyuncak, kitap gibi materyaller çocuğa sunulamamaktadır. Uyarıcılardan yoksun kalmak da yaratıcılığın gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. İlköğretim çocukları ile yapılan çalışmalarda da sosyo-ekonomik düzeyin yaratıcılıkta etkili olduğu, sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe yaratıcılığın yükseldiği belirlenmiştir (Çağatay-Aral, 1990; Akdoğan, 1992; Aral, 1996; Aslan ve ark., 1997; Öztunç, 1999). Araştırmaların sonuçları, sosyo-ekonomik düzeyin çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde etkili olduğu sonucunu destekler niteliktedir.

Anne öğrenim düzeyine göre çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) A formu, B formu ve toplam (A+B) puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis H Testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Anne baba öğrenim düzeyine göre çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi (YD-ROT) A formu, B formu ve toplam (A+B) puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis H Testi sonuçları

YD-ROT	Öğrenim Durumu	n	\bar{X}	Ort.	Min.	Max.	Ss	Sıra	Kruskall-Wallis H	
									X^2	İkili

								Ort.	X ²	p	Karş.	
ANNE	A formu	İlköğretim	88	13,4	11,0	4,0	39,0	7,8	127,1	15,96	.000*	1-2
		Lise	125	14,5	14,0	3,0	36,0	7,0	147,2			1-3
		Üniversite	87	17,5	15,0	6,0	40,0	8,1	178,9			
	B formu	İlköğretim	88	13,4	11,0	3,0	36,0	7,4	114,8	34,65	.000*	1-2
		Lise	125	15,8	15,0	4,0	39,0	7,3	147,0			1-3
		Üniversite	87	19,6	18,0	6,0	42,0	7,5	191,6			
	Toplam	İlköğretim	88	26,8	22,5	8,0	74,0	14,3	118,3	18,78	.000*	1-2
	A+B	Lise	125	30,2	28,0	10,0	71,0	13,3	146,9			1-3
		Üniversite	87	37,0	35,0	13,0	82,0	14,3	188,2			
BABA	A formu	İlköğretim	52	12,8	11,0	3,0	34,0	7,9	119,4	17,56	.000*	1-2
		Lise	124	13,9	13,0	4,0	39,0	6,6	140,1			1-3
		Üniversite	124	17,1	16,0	4,0	40,0	8,2	173,9			
	B formu	İlköğretim	52	12,5	11,0	3,0	36,0	6,8	104,1	33,18	.000*	1-2
		Lise	124	15,1	15,0	4,0	36,0	7,2	138,8			1-3
		Üniversite	124	18,9	18,0	4,0	42,0	7,9	181,7			
	Toplam	İlköğretim	52	25,3	22,0	8,0	67,0	13,7	108,6	29,42	.000*	1-2
	A+B	Lise	124	29,0	26,0	9,0	74,0	12,9	138,1			1-3
		Üniversite	124	35,9	34,0	10,0	82,0	14,8	180,4			

*p<.001

Tablo 2 incelendiğinde, anne baba öğrenim düzeyine göre çocukların Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi A ve B formlarından elde ettikleri puan ortalamaları (A formu Anne: $X^2=15,96$, $p<.001$, A formu Baba: $X^2=17,559$, $p<.001$ ve B formu Anne: $X^2=34,65$, $p<.001$, B Formu Baba: $X^2=33,184$, $p<.001$) ile toplam (A+B) puan ortalamaları arasındaki farklılıkların (Anne: $X^2=28,78$, $p<.001$, Baba: $X^2=29,419$, $p<.001$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, ebeveynlere ait farklı öğrenim düzeylerinin çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek yaratıcı düşünme becerisine üniversite mezunu olan annelerin çocuklarının sahip olduğu, bunu lise ve ilköğretim mezunu annelerin çocuklarının izlediği görülmektedir. Bu sonuçlara göre, anne baba öğrenim düzeylerinin çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde etkili olduğu söylenebilir.

Anne babaları üniversite mezunu olan çocuklarının yüksek puan ortalamalarına sahip olmaları öğrenim düzeyinin annelik stillerini geliştirmede etkin olduğunu düşündürmektedir. Öğrenim düzeyi, anne babaların çocuk bakımı, gelişimi, iletişimi ve eğitimi konularında kendilerini yetiştirme ve geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Anne babaların eğitim alanındaki bilgi birikimi ve yeterliliklerine bağlı olarak çocuklarına yararlı olabildikleri, evde çocukla geçirecekleri zamanı çocuk açısından doyurucu, bilinçli ve daha verimli kullanabildikleri, kendini ifade edebilme ve çocuğun kendini ifade edebilmesini desteklemede daha yeterli olabildikleri söylenebilir. Hirsh-Pasek ve arkadaşları (1990) daha az yaratıcı çocukların, kontrol edici davranışlar sergileyen annelere sahip olduklarını saptamışlardır (Akt. Hirsh-Pasek, 1991). Bu sonuç, çocukların keşfedebildikleri ve kendi hızlarında öğrenebildikleri farklı öğrenme ortamlarına ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Araştırmalar genellikle yaratıcı potansiyeli geliştirmede, pozitif ev ortamlarının bir aracı olduğunu savunmaktadır (Kemple ve Nissenberg, 2000). Çocuk duygu ve düşüncelerini anlatmaktan çekinmiyor ve destekleniyorsa, aile içindeki konuşmaları taklit ediyorsa, ayrıntılı, seçilmiş sıfatlar ve soyut adlar çocuğun iletişimde yer alıyorsa çocuğun yaratıcı gücünün ortaya çıkması kaçınılmaz olacak ve bunu yaptığı resimlere de

yansıtabilecektir (Öztunç, 1999). Öztunç (1999) ilköğretim okulu beşinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin yaratıcı düşünme yetenekleri ile ailelerin eğitim ve ekonomik durumları ile çocuklarına karşı tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışma sonucunda, anne babaların öğrenim düzeyleri ve çocuklarına karşı tutumları ile çocuklardaki yaratıcı düşünme yeteneği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Öğrenim düzeyi yükseldikçe babaların çocuklarıyla daha sıcak ilişkiler kurdukları, onları bağımsız, kendine güvenen ve geliştirebilen yaratıcı bireyler olabilmeleri için destekledikleri, çocuk-ebeveyn iletişimde annelere göre çocuklarına zaman ayırma konusunda daha avantajlı oldukları belirtilmektedir (Tuna, 2000). Smolucha (1992) çocukların, ebeveyn veya daha deneyimli bir yetişkinle olan sosyal etkileşimlerin; gelişimin tüm alanlarında ve yaratıcı hayal gücünün gelişiminde gerekli olduğunu belirtmiştir (Akt. Cropley, 1997). Anaokuluna devam eden çocuklarla ilköğretime devam eden çocukların anne babalarının öğrenim düzeyinin yaratıcılıkta anlamlı farklılığa neden olduğu, anne baba öğrenim düzeyi yükseldikçe yaratıcılığın arttığı belirlenmiştir (Aral, 1992; Dinçer, 1993; Çalık, 1996; Aslan, 2001; Çakmak, 2005). Araştırmaların sonuçları, anne baba öğrenim düzeyinin çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde etkili olduğu sonucunu destekler niteliktedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne-baba öğrenim düzeyinin etkisini belirlemek amacıyla planlanan araştırma sonucunda, çocukların yaratıcı düşünme becerilerinde sosyo-ekonomik düzeyin ve anne baba öğrenim düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık yarattığı belirlenmiştir ($p < .001$).

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Çocuklarda yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili anne-babalara yönelik seminerler, konferanslar vb. düzenlenerek anne-babaların katılımı sağlanabilir.
- Anne-babaların, yaratıcı düşünme becerilerinin desteklenmesine yönelik yetişkinler için hazırlanan eğitim programlarına katılmaları sağlanabilir.
- Okullarda, halk eğitim merkezlerinde, toplum merkezlerinde ya da sivil toplum kuruluşlarında ailelerin kendi gelişimlerine ve çocuklarına yönelik uygulamaları içeren yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili kurslar düzenlenebilir.
- Anne-babalara, yaratıcılığın desteklenmesinde önemli bir yeri olan sanat alanları hakkında seviyelerine uygun olarak yapısal ve evrensel bilgi verilerek, kuramsal ve uygulamalı biçimde yürütülecek çalışmaların yanı sıra, sergi ve müze gezileri, tiyatro, konser ve diğer sahne ve gösteri sanatlarının izlenmesi gibi olanaklar sunulabilir.
- Anne babalar, çocukları ile birlikte yaptıkları oyun, drama, müzik, gezi ve sanat çalışmalarında değişik ve zengin ortamlar sağlayabilir ve bu çalışmaların ardından çocukların ürünleri ve yaptıkları hareketlerle ilgili sorular sorarak, meraklarını uyarıp yaratıcı düşünme becerilerini destekleyebilirler.

Kaynakça

- Akdoğan, E. (1992). İlkokul 2. Sınıfa Devam Eden Çocukların Yaratıcılık Düzeyleri İle Ailelerin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aral, N. (1992). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ortaokul Son Sınıfa Devam Eden Öğrencilerin Yaratıcılıkları İle İlgili Alanlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Doktora Tezi (Basılmamış). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aral, N. (1996). Dokuz ve On Dört Yaşlarındaki Çocukların Yaratıcılıkları İle Sosyo-Ekonomik Düzey ve Cinsiyet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **Eğitim ve Bilim**, 20(101), 65-72.
- Aslan, E. (2001). Torrance Yaratıcı Düşünce Testi'nin Türkçe Versiyonu. **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 14: 19-40.
- Aslan, A. E. , Aktan, E., Kamaraj, I. (1997). Anaokulu Eğitiminin Yaratıcılık ve Yaratıcı Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi. **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 9: 37-48.
- Beetlestone, F. (1998). **Creative Children, Imaginative Teaching**. Buckingham: Open University Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). **Veri Analizi El Kitabı** (8. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can-Yaşar, M. (2009). Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Drama Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi (Basılmamış). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cropley, A.J. (1997). Fostering Creativity in The Classroom: General Principles, (Editör: Runco, M.A.), **The Creativity Research Handbook**. Volume One. New Jersey: Hampton Press. Cresskill, s. 83-114.
- Çağatay-Aral, N. (1990). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Dokuz Yaş Grubu Kız ve Erkek Çocukların Yaratıcılıklarını Etkileyen Bazı Faktörler Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi (Basılmamış). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, A. (2005). Anasınıfına Devam Eden Altı Yaşındaki Köy ve Kent Çocuklarının Yaratıcılıklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Kırıkkale Örneği). Doktora Tezi (Basılmamış). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çalık, S. (1996). Psikolojik Sorunları Olan 9-14 Yaş Grubundaki Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek lisans tezi (Basılmamış). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Diñer, D. (1993). Anaokuluna Devam Eden Beş Yaş Grubu Çocukların Anne-Baba Tutumları İle Yaratıcı Düşünceleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dökmen, Ü. (1994). **İletişim Çalışmaları ve Empati Sanatta ve Günlük Yaşamda**. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gardner, K.G., Moran, J.D. (1990). Family Adaptability, Cohesin, and Creativity. **Creativity Research Journal**, 3(4), 281-286.
- Gelman, S.A., Gottfried, G.M. (2006). Creativity in Young Children's Thought, (Editör: Kaufman, J.C., Baer, J.), **Creativity and Reason in Cognitive Development**. New York, USA.: Cambridge University Press, s. 221-243.
- Güleryüz, H. (2001). **Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Gürsoy, F. (2001). Çocukta Yaratıcılığın Gelişimi. **Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı**. Rehber Kitaplar Dizisi. İstanbul: YA-PA Yayınları, s. 89-106.
- Hirsh-Pasek K. (1991). Pressure or Challenge in Preschool? How Academic Environments Affect Children. **New Directions for Child Development**, 53, 39-46.
- Isbell, R.T. and Raines S.C. (2003). **Creativity and The Arts with Young Children**. Canada: Thomson Delmar Learning Printed.
- Isenberg, J.P., Jalongo, M.R. (1993). **Creative Expression and Play in The Early Childhood Curriculum**. New York: Macmillan Publishing Company.
- Kemple, K.M., Nissenberg, S.A. (2000). Nurturing Creativity in Early Childhood Education: Families are part of it. **Early Childhood Education Journal**, 28(1), 67-71.
- Mangır, M., Aral, N. (1992). Çocukta Yaratıcılık ve Yaratıcılığın Geliştirilmesi. **8. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri**. İstanbul: YA-PA Yayınları, s. 41-50.
- Mayesky, M. (2006). **Creative Activities for Young Children** (Eighth Edition). New York, USA.: Thomson Delmar Learning.
- Md-Yunus, S. (2007). How Parents Can Encourage Creativity in Childre. **Childhood Education**, Summer, 236-237.
- Meador, M. (1999). Creativity Around The Globe. **Child Education**, 324-326.
- Ömeroğlu, E. (2005). Yaratıcı Düşünme, (Yazarlar: Ömeroğlu, E., Kandır, A.), **Bilişsel Gelişim**. İstanbul: Morpa Yayınları. s. 97-129.
- Öztunç, M. (1999). Ailenin Çocukların Yaratıcı Düşünme Yeteneği Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Prentice, R., Matthews, J., Taylor, H. (2003). Creative Development: Learning and The Arts, (Editör: Riley, J.), **Learning in the Early Years a Guide for Teachers of Children 3-7**. London: Paul Chapman Publishing. s.184-204.
- Tuna, B. K. (2000). Ortaokul Birinci Sınıfa Devam Eden İş Eğitimi Alan ve Almayan Çocukların Yaratıcılıklarının İncelenmesi. **Türkiye II. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri-2000**. s.71-82, Ankara: Oluşum Drama Enstitüsü.
- Urban, K.K., Jellen, H.G. (1996). **Manual: Test for Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP)**. Frankfurt: Harcourt Test Publishers Amsterdam; Harcourt Test Services.
- Urban, K.K. (2004). Assessing Creativity: The Test for Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP) The Concept, Application, Evaluation, and International Studies. **Psychology Science**, 46(3), 387-397.
- Urban, K.K. (2005). Assessing Creativity: The Test for Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP). **International Education Journal**, 6(2), 272-280.
- Yapıcı, M. (2002). Sıfır-Beş Yaş Arası Çocukların Yaratıcılığının Geliştirilmesinde Ailenin Rolü. **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, IV(1), 237-245.